

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: TARNÓCZI LAJOS bihari ref. lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 50 Lei, fél évre 25 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség, kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. sz. Ide küldendő a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény Előfizetési díj, hivatalos hirdetések díja és reklamációk Konrád Géza címére, Oradea-Mare, (Nagyvárad) Ör-utca 1. sz. küldendők.

Iskoláink

Ismételve foglalkoznunk kell a felekezeti iskoláztatás kérdésével. Mindinkább ez kerül ugyanis az érdeklődés körébe. Ugy állami hatóságok, valamint az iskolafenntartók nagy határozatlanságban látszanak lenni jövő teendőiket illetően. Ez így tarthatatlan állapot. Még nehezebbé teszi az, hogy a nagyváradai tankerületi főigazgató úgy értelmezett egy rendeletet, hogy aszerint senki sem járathatja más felekezeti iskolájába gyermekét; a tanfelügyelő pedig egyik, felekezeti iskoláját visszaállítani akaró egyházközségünknek kereken kijelentette, hogy *azt nem engedi meg*. Más egyházközség megnyitott iskoláit pedig bezáratta. Ugyanő örömmel tette viszont közhirrre, hogy a nagyszalontai reformátusok iskoláikat felajánlották az államnak. A nagyszalontai esperes nyilatkozata szerint ugyan ez nem történt meg, sőt épen a tanfelügyelőség által kirótt súlyos teherről tesz említést, amelyek ellen közigazgatási védelmet kértek. Mindezekből az látszik, hogy az államnak elsősorban nagyváradai tanügyi hatóságai a felekezeti oktatás megnehezítésére, sőt megakadályozására törekuszenek. Ez bennünket, a királyhágómelléki kerület iskolafenntartóit kétszeresen sújt. Először azért, mert ez az erdélyi püspökség területén nincs így. Személyesen láttuk több erdélyi kis parókián, mint alakították át a legnagyobb szobát iskolává és ott folyik zavartalanul a tanítás, nálunk pedig egy iskolamegnyitáshoz lehetetlen kelleket kívánnak és ha mindezek megvannak, ez a felelet: Nem engedem meg. Életveszedelmes sérelme ez iskolafenntartói jogunknak, ezáltal a magyar református egyház önrendelkezési jogának.

Nekünk az iskoláztatás hitelnek szerint való kötelességünk. A reformáció teremtette meg a népoktatást Európa-szerte, mert a bibliaolvasáshoz, magyarázathoz és megértéshez föltétlenül hozzátartozik az írás-olvasástudás. A tanulatlan ember kezében a biblia nincs szabadabban, mint mikor láncon őriz-

ték. Abból pedig, hogy a reformáció a nép nyelvén való prédikálást megvalósította, akaratlanul a nemzeti kulturák megteremtője lett. Am itt is bibliai alapon állott. Pál hirdette: „*A gyülekezetben inkább akarok öt szót szólani értelemmel, hogy egyebeket is tanítsak, hogy nem mint tízezer szót nyelveken.*“ (I. Kor. 14:19) A magyar református egyház századok viharában, súlyos megpróbáltatásai között törhetetlen hűséggel ragaszkodott iskoláihoz. Ezeket tartotta hitélete melegágyainak, vagy amint a régi nyelvcsokás elnevezte: veteményes kertjeinek. Amikor 1911-ben a presbyteri világszövetség tagjai Magyarországon megfordultak: bámulattal és elismeréssel adóztak a magyar reformátusoknak az iskolák megtartásáért. Pedig akkor csábító lehetőségek kínálkoztak és szírién-hangok hallatszottak egyházi berkeinkben is. Tanítói karunk mindinkább az állami népoktatás felé törekedett. Református államférfiak és egyházi „vezér tekintélyek“ helyeselték az általános, ingyenes állami népoktatás megvalósítását. Sok gyülekezetünk a tehertől való szabadulás kedvéért át is adta iskoláit. A romlatlan református meggyőződés azonban akkor is azt vallotta, hogy iskoláinkról, soha, semmi körülmények között sem mondhatunk le.

Ragaszkodnunk kell felekezeti iskoláinkhoz a megváltozott körülmények között nemzeti és kulturális szempontból is. Ismételve rámutatunk, hogy az anyanyelv minden tanulás legkönnyebb eszköze. Valódi tudományos munkát, igazi irodalmat csak az anyanyelvén fejthet ki egy nép. A nép nyelvében a nép lelke szólal meg. Románia területén idővel a magyar nép meg fog tanulni románul, de magyar kulturáját soha sem fogja elveszíteni, amint azt a szászok példája mutatja. Az erőszak ezen a téren különösen veszedelmes és hatástalan eszköznek bizonyult. Az orosz és német példák feledhetetlenek az emberi művelődéstörténetben.

Ilyen körülmények között jogaink és erőnk biztos tudatában jó reménységgel fordulunk Goga Oktavian és Gróza miniszterek megértő

lelkéhez, tegyék lehetővé minden erőszakos kísérlet ellenére felekezeti népoktatásunk zavartalan folytatását, vallásunk, fajunk és kulturánk védelme és fejlődése érdekében.

Tarnóczy Lajos.

Az általános fokozatos adózás

Irta: Dr Bodnár Gábor

2

Ez esetben nem okvetlen szükséges, hogy a III. t.-c. 13. §-a, b. pontja szerinti adót vessék ki, lehet más adókulcsot is megállapítani, csak az a szegényebb sorsu hivekre, általában az adófizetőkre nagyobb terhet ne rőjon.

Ebből az elvből kifolyólag az egyházközségeknek, mint külön is önálló és kész, befejezett egyházi alakulatoknak törvényes joguk az, hogy saját maguk által tervezett adókulcs szerinti adóval gondoskodjanak szükségleteik, kiadásaik fedezéséről.

Ez rendben is volna így, ha az egyházközségek területi beosztása más volna. A baj azonban ott van, hogy ez az elv párosulva azzal a történeti ténnyel mit a törvényünk egyszerűen anélkül, hogy változtatott volna rajta, tudomásul vett, — hogy a külön-külön politikai községek református hivei rendszeren külön egyházközségekké alakultak, nagyon különböző teherbíró képességűvé tették egyházainkat.

Az egyik, a hivek nagyobb száma folytán rendelkezik az egészséges és dus fejlődésnek minden anyagi feltételével, vagy azt előteremtheti. A másik s kevés lélekszám folytán csak vegetál, mert fejlődhetésének anyagi erői hiányzanak.

A forradalom utáni, átmenetinek keresztelt alapjában véve még mindig tartó keserves időszak szomorú történetével élesen bizonyította be ennek a helyzetnek visszasságait. Több egyházközség képtelennek bizonyult minimálisra redukált kulturális feladatainak a teljesítésére. Az iskolákban megszűnt a tanítás, mert hiányzott az anyagi erő ennek fenntartására. A tanítók közül többen az életfenntartás szükségétől kényszerítve vándorbotot fogtak kezükbe, elhagyták állásukat, a többi nyomorgott és nyomorog ma is.

A tanítói karral együtt nyomorgott s nyomorog a lelkészi kar, hogy mit szenvedett és szenved ma is a lelkészi karnak egy jelentékeny része, azt nem lehet leírni. Keserű valóság, hogy a lelképásztoroknál lelki szellemi életről, lelki szellemi szükségletek kielégítéséről ma szinte szó sem lehet, az életük a pusztá létfenntartásra szorítkozik és ennek is, hogy szűkös forrásai miként tarthatók nyitva, mennyi arcpirulással és önmeg-

alázással tartják azt nyitva önmaguk, arról jobb nem beszélni. Hogy az ilyen anyagi körülmények között élő lelkészekről hogyan lehet még csak várni is, hogy egyházépítő, intenzív szellemi munkát folytassanak, ezt nem tudom megérteni. Ilyen munka folytatásához ilyen körülmények között emberfeletti erő kellene, mellyel pedig mi, kiknek fejéhez köttetett a gyarlóság, nem igen rendelkezünk.

De hát nem lehet ezen a helyzeten változtatni? Némi enyhülést már hozott az államsegélyeknek részbeni kiutalása, azonban igazi javulás csak akkor következhetik be, ha az erősebb gyűkezetek segítenek a gyöngébbeknek a teher viselésében, szóval az általános és fokozatos adózás rendszerének és az ezzel összefüggő intézményeknek a megvalósításával.

A többek között ugyanis ez maga után vonná azt, hogy az egyházak tisztviselői fizetés osztályba, még pedig tekintet nélkül a szolgálati helyre, egyenlő kezdőfizetési osztálybasorozás útján kapnák a fizetésüket. A fizetésbeli emelkedést a szolgálati év vonná maga után csak és az egyes állások közötti javadalmi különbözetet a stólaris jövedelem tenné.

[Folyt. köv.]

A heidelbergi Kátéről

Az a becses könyv, mely magában foglalja a szentírás alapján a ref. egyház hitelveit, legtöbb ref. egyházban vasárnap délután magyaráztatik a hiveknek. Vannak kátét magyarázó könyveink, melyek után magyarázzák a lelkészek a heidelbergi Kátét. Ugy, de a heidelbergi Kátében minden egyes kérdések és feleletek után több szentírásbeli helyek vannak idézve, melyekből a kátémagyarázati könyvekben kevés szentírásbeli hely van beszöve. Kérdem, mire valók azok a szentírásbeli helyek? Arra-e, hogy a lelkész figyelmesen elolvassa azokat, még jobban meggyőződjék a Kátében előforduló feleletek helyes voltáról és hitében még jobban megerősödjének?

A lelkészek, mikor bevégezték a teológiát, mind hitték mindazokat, melyek a heidelbergi Kátében bentfoglaltatnak és hinniök is kell, mint református papoknak. Mire valók tehát azok a Kátében előforduló szentírásbeli helyek?

Ugy gondolom, nem volna helytelen és a hiveknek hitökbeni megerősítésére szolgálna, ha ezek a szentírásbeli helyek a kátémagyarázat előtt a katekizmusi kérdések és feleletek után felolvasatnának és csak azután kezdené meg a lelkész a kátémagyarázatot.

Hiszem, hogy lelkéstartársaim közül némelyek

helyeselni fogják intentiómat. Az egyháztagek örömmel hallgatnák a felolvasott szentírásbeli helyeket. Annyival is inkább helyes volna a Káteban előforduló szentírásbeli helyeknek felolvasása, mert a hívek közül némelyek többször elővonnák a szentírást, s olvasgatnák azt. De tapasztalati igazság az, hogy bibliamagyarázatok alkalmával a hívek nagy áhítattal hallgatják a bibliamagyarázatul felvett és felolvasott szentírásbeli helyeket. Ez is egy kis argumentum indítványom mellett.

Ujlaki.

Egyházi hírek

A budapesti zsinat szeptember 27-én megnyíló ülészakára tőlünk Sulyok István püspök-helyettes utazott el.

A királyhágómelléki kerület tisztikarára leadott szavazatokat október 1-én bontják fel. A hírek szerint Sulyok Istvánnak püspökké való megválasztása biztosra vehető. A többi tisztségre nagyjából a hivatalos jelöltek megválasztását tartjuk valószínűnek. Kuriózumképen felemlítjük a szatmári presbyterium eljárását, amikor úgy a püspöki állásnál, mint a főjegyzőségnél Soltész Elemérre szavazott, „mert a választás esélyei mindig bizonytalanok”. Az sem rossz, amikor a szatmári presbyterium Soltész Elemér „nagy előképzettségétől s teljes munkabíróképességeitől az új kerület megszervezésében igen sokat vár”, mintha csak azt írta volna egykor valaki, hogy Heródes erős kormányzata igen üdvösnek ígérkezik a kisdud Jézus életének biztonságára. Csak az a vigasztaló, hogy ezeknek a komikus határozatoknak meghozatalára alig lehetett határozatképes számban összegyűjteni a presbytereket. Nem lehet csodálkozni rajta.

Lelkészbelátás. Resicabányára a Lugosra távozott Szombati Szabó István helyére Keresztes József székelyudvarhelyi segédlelkész került, akit szeptember 12-én iktattak hivatalába. Az Isten áldása legyen vele és a hívekben.

Ne káromkodj! Egyik egyházi lapból olvassuk, hogy egy nő beadványt intézett Békésmegye törvényhatóságához, amelyben, — hivatkozva a háború után elszilajult erkölcsökre s hogy az emberek modora az egymással való érintkezésben sokszor a legelemibb erkölcsi színvonalat sem éri el, — arra kéri a megyét, hasson oda, hogy az istenkáromlás szigorú megbüntetésére törvény hozassék. A tanács az indítványt magáévá tette.

Halálozás. Pancsováról kaptuk a hírt, hogy Gachal János lelkészársunk neje Gacsai Ilona szeptember elején tifuszból meghalt. Férje, gyermekei és édesapja Gacsai János torontálvársárhelyi lelkész és kiterjedt rokonsága gyászolja a

feledhetetlen kedvességű nőt. Koporsójánál Vass Antal verseci lelkész szolgált. A pancsovai magyar társadalom általános részvétele kísérte sirjába az oly korán elköltözött uriaszonyt. Férje és családja mérhetetlen bánatában igaz fájdalommal osztozunk. Az igaznak emlékezete áldott!

Hivatalos rész

A nagybányai református egyházmegye esperesi hivatalától.

Pályázati hirdetés.

Az avasujvárosi református egyház presbyteriuma pályázatot hirdet az első vegyes elemi osztály nőtanító állásra.

Fizetés:

Lakás (két szoba, konyha, kamara), kert természetben.

Egyházi pénztárból évi 60 korona.

Állami fizetéskiegészítés.

Kötelesség:

Az I-ső vegyes osztály és a női kézimunka tanítása.

Pályázati határidő: a hirdetés megjelenésétől számított 16 nap.

Kelt Avasujváros, 1921. szeptember 6-án.

A presbyterium.

Pályázat

a hegyközségi (Biharmegye, posta h.) ref. kántortanítói és leánytanítói állásra.

I. Kántortanító évi javadalma. Kézpénz 201 K. Buza, tűzifa és szolgáltatások 1380 L. Tandij minden gyermektől 1 L. és fél véka buza vagy helyette 30 L. (Tankötelesek átlagos szám 60.) A községi erdőn 5 sessió szálal fa. Egy nyolcad legelő illetőség. Temetési díjak. 20 és fél kat. hold föld [adója az egyház fizeti]. Lakás és kert. A megválasztandó kántortanító, elődje özvegyének kerti beruházás címén 50 Leit tartozik megtéríteni. Kötelesség szervezeti szabályzat szerint.

II. Leánytanító évi javadalma: Kézpénz 5180 L. Buza, tűzifa és szolgáltatások helyett 870 L. Tandij minden gyermektől 1 L. és fél véka buza, vagy helyette 30 L. [Tankötelesek átlagos száma 60.] A községi erdőn 5 sessió szálal fa. Egy nyolcad legelő illetőség. 18 kat. hold föld [adója az egyház fizeti]. Lakás és kert. Kötelesség szervezeti szabályzat szerint.

Fenti fizetések mindkét állásnál az államsegély folyósításáig biztosítottak; azután a tandij megszűnik s a buza, tűzifa és szolgáltatások helyett felvett megváltási összegek is módosulhatnak. — Pályázati kérvények kellően felszerelve f. é. október 8-ig a lelkési hivatalhoz küldendők. A kántortanítói állás betöltése előtt, október 9-én, d. e. 11 órakor orgonázási és énekpróba lesz. Pályázók utiköltségeit az egyház nem téríti meg. Mindkét állás a választás megtörténte után azonnal elfoglalandó. A leánytanítói állásra nők is pályázhatnak, de elsősorban férfi pályázók kérvénye vétetik figyelembe,

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the paper. The text is arranged in two columns.]

Steiner Viktor

finom sütődéje, Ferdinánd király (Rákóczi) -út 23. sz

KÉSZIT: karlsbadi- és gyermek-élesztérsültet, kaphatók minden jobb fűszerüzletben. Graham gyógy-kenyér, fehér, szalon és barna kenyér, luxus sülemények naponként frissen kaphatók.

Idegen kenyerek sütését elvállalom.

Major Ferenc

építész vállalkozó

Oradea-Mare - Nagyvárad

Hármas-utca 9.

Készít: mindenféle terveket és költségvetéseket, szakértői megbízásokat és becsléseket — Vállal a magas építkezéshez tartozó minden munkát, javítást, átalakítást.

Református Iskola könyvek

zsoltárok, imakönyvek, füzetek és iskola szerek legolcsóbb bevásárlási forrása

MÉGAY és LÁSZLÓ

könyv- és papirkereskedése

Oradea-Mare - Nagyvárad

Avram Jancu (Kossuth)-u. 2.

a Fekete Sas szállodával szemben. — Telefon: 6-23.**Kérjen árajánlatot.****Szülők figyelmébe!**

Ha pénzt akarnak megtakarítani, úgy látogassanak el

SCHNEIDER és MIHELFIHEZ

Ferdinánd király- [Rákóczi-] út 10. [Széchenyivel szemben.]

Gyermek ruha!

Hol megérkeztek!

Bécsi fiú és gyermek ruha u. m.: **fiú- és leányka kabát különlegességek.**

Bel- és külföldi gyapju-szővetek, szabókellékek dús választékban.

Kövár

írógép szaküzlet

Oradea-Mare - Nagyvárad

Bazár-épület, színházi oldal.

Írógépek, javítások, kellékek, carbon- és írógép-papírok

Elvállalja házak eladását, kezelését,

KÖLCSÖNT folyósítat

ingatlanokra. — Ipartelepeket, gyárakat, üzleteket közvetít.

Utleveleket

Bukarestben a **leggyorsabban vizumoztat**, valamint export-import permis ügyekben eljár a

Feledi bank és ügynökség

Str. Josif Vulcan (Nagy Sándor-utca) 4. sz.

Koporsók,

sírkoszorúk

és mindenféle

femetkezési áruk

legolcsóbban kaphatók

Maklár Gyula

üzletben

Oradea-Mare - Nagyvárad

Ferdinánd király (Rákóczi) -út

24. régi honvéd lakotanya épület

HERCZ IMRE

disznózsír és szalonna nagykereskedő

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

Iroda: Ferdinánd király- [Rákóczi-] út 12.

Raktár: Str. Vlahuta [Szent János-utca] 32.

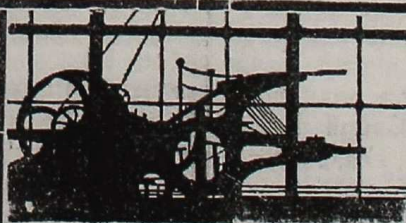
Napi árban

szállít szavatosság mellett bérmentve bármely állomásra:

I-a 3 táblás fehér sózott szalonnát és szavatolt liszt disznózsírt.

Béres Károly

könyv- és műnyomdája
papír gyári raktára

Ferdinánd király-út 14.
(Rákóczi-út)

Telefon-szám: **6-24**

Béres Károly könyvnyomdája Oradea-Mare — Nagyvárad.